

**Refleksion på nettet.
Web 2.0 - Sociale teknologier.**

**Konsulent Annelise Agertoft
ARGO**

August 2007

[ARGO]

Forandrer i praksis

Refleksion på nettet. Web 2.0 - Sociale teknologier.

I denne artikel præsenteres en række af de nye sociale teknologier – Web 2.0 – i relation til de muligheder og udfordringer, de udgør i tilrettelæggelsen af læreprocesser, der bygger på, at læring sker i en samkonstruktion. I ARGO mener vi, at disse redskaber kan styrke studerendes, elevs, medarbejders og lederes mulighed for at arbejde refleksivt og i netværk. Erfaringerne med de nyeste teknologier er få i en dansk læringskontekst, men vi mener, at de er så spændende, at vi med denne artikel vil gøre vores samarbejdspartnere opmærksomme på et par af deres anvendelsesmuligheder som selvstændige værktøjer eller som et supplement til de virtuelle læringsmiljøer.

I en uddannelsesinstitution eller HR afdeling, som vil være kendt for at udvikle sin uddannelses- og personalepolitik i takt med samfundsudviklingen, er der god grund til at interessere sig for nye teknologier som blogs og wikis. For det første kan de sociale teknologier være med til at udvikle uddannelser og kompetencer kvalitativt. For det andet er elever, studerende og medarbejdere¹ kritiske forbrugere og tiltrækkes blandt andet af arbejdsformer, som matcher den kommunikative adfærd, de har i privatsfæren. Her er blogging, podcasting og andre teknologier en vigtig del af det at iscenesætte sig selv i relation til sit netværk. Og hvorfor ikke tænke denne adfærd kvalitativt ind i tilrettelæggelsen af læreprocesser? For det tredje har i hvert fald uddannelsesinstitutionerne en forpligtelse til at udvikle de studerendes og elevernes digitale kompetencer.

Virtuelle læringsmiljøer anvendes efterhånden på mange erhvervs- og videregående uddannelser enten som et fleksibelt tilbud om fjernundervisning eller blended learning. Nogle steder har man systematisk implementeret dem, fordi man mener, at de kan kvalificere læreprocesserne. Mens elever og studerende hellere end gerne og ofte ganske ureflekteret kaster sig over nye teknologier, er mange undervisere og ledere imidlertid mere tilbageholdende. Tilbageholdenheden bunder typisk i enten mistillid til cost-benefit, eller til at den ene eller den anden teknologi (eller nogen som helst) kan bruges i overensstemmelse med ens eget eller uddannelsesinstitutionens lærings syn, eller i mistillid til, at man som uddannelsesinstitution får de nødvendige ressourcer til læringsmiljøudvikling, indkøb af teknologi og kompetenceudvikling.

Historisk er det gået (trægt) fra implementeringen af behaviouristiske systemer (fx Blackboard), som kan styre spredning af information i en en-vejs strøm fra underviser > den enkelte studerende hen mod mere socialt funderede kommunikations systemer (fx Fronter), der både anerkender og har indbygget i systemet, at læring sker gennem samkonstruktion. I de socialt funderede systemer betragtes de studerende som med-aktive i deres egen læreproces. De får derfor egne grupperum med fx diskussionsfora, fildeling, chat, projektstyringsredskaber, fælles dokument, måske videokonferencer samt kontrol over administrator rettighederne til egne rum. Det vil sige, at de studerende er i centrum for deres egen læring i det virtuelle miljø. Disse features øger de studerendes mulighed for at meningsforhandle, for at bruge de andres fremstillingsformer, viden og perspektiver til at igangsætte egen og fælles refleksion. Samtidig understøtter redskabernes

¹ I det følgende anvendes for nemheds skyld udtrykket "studerende", men artiklens pointer omkring refleksion og videndeling er lige så relevante, når det fx handler om kompetenceudvikling og videndeling på arbejdspladsen.

forskellige egenskaber de studerendes forskellige læringsstile. Ideelt set kan de social-konstruktionistiske virtuelle læringsmiljøer altså andet end at fjern-“indlære” og fungere som “lagerplads”. De kan bruges til at kvalificere læreprocesserne og dermed den enkeltes og ikke mindst gruppens læring.²

Den næste udfordring for uddannelsesudbydere er helt sikkert videreudviklingen af mulighederne for at samarbejde og konstruere viden i fællesskab, men yderligere vil de fremover blive tvunget til at forholde sig til de personaliserede, refleksive læreprocesser og på læring i netværk! Web 2.0, også kaldet sociale teknologier, giver i endnu større grad end hidtil anvendte teknologier mulighed for at lade de studerende være individuelle producenter i det virtuelle miljø og for at markere “stierne” i deres egen læreproces, men på en måde så den individuelle videnstilegnelse understøttes af et aktivt og skabende samspil med omgivelserne.

De sociale teknologier som weblogs, RSS og sociale bogmærker er udviklet parallelt med samfundets og de studerendes behov for at lade den enkelte udtrykke sig og eksponere sin egen profil. Det interessante – ikke mindst set fra et læringsperspektiv – er imidlertid, at det individuelle potentielt udvikles som resultat af en social proces, og som resultat af fællesskabers interaktion og videnskonstruktion.

Weblogs

Stående alene er weblogs ikke særligt sociale, tværtimod er de optimale til individuel vidensopsamling. Her kan den studerende systematisere og offentliggøre egne refleksioner samt de elementer, som han/hun selv anser for at være betydende for egen viden. Samtidig kan de bruges til personlig branding – “se mig, her er alt det, jeg ved og gør. Og her kan I se dem, der kender mig.”

Weblogs er en slags kommenterbar logbog/dagbog på nettet. Her kan ene-ejeren af bloggen lægge tekster, fotos, lydfiler, links. Modsat virtuelle grupperum er ejerskabet her strengt personligt og synsvinklen individuel. Blogs er dermed ikke umiddelbart kollaborative, som fx Fronter, hvor alle er ligestillede (ingen ejer forumet mere end andre i gruppen) og hvor alle kan redigere indhold.³

Bloggen er altså et personligt redskab, men ofte anvendes bloggen rent faktisk til at fremsætte egne synspunkter, hvorefter andre bloggere kan skrive kommentarer ind til de enkelte indlæg i bloggen, som igen kan læses af alle.⁴

Den, der ejer bloggen, kan i sine indlæg yderligere referere (linke til) indlæg på andres blogs ved hjælp af værktøjet RSS læser (se nedenfor). På denne måde kan blogs indgå i netværk, som opstår mere eller mindre usystematisk.

I en uddannelsesmæssig sammenhæng kan blogs anvendes til individuelt projektarbejde og opgaveaflevering, fordi de studerende i hver deres blog på én gang kan fremlægge opgaven med

² I ARGO har vi lang erfaring med sparring, rådgivning og udvikling af, hvordan uddannelsesinstitutioner og arbejdspladser kan understøtte den netbaserede kollaborative læring (se fx Agertoft m. fl. “Netbaseret kollaborativ læring”, Billesø & Baltzer).

³ Læs mere facts om blogs her: http://whyse.dk/blogs/?page_id=27

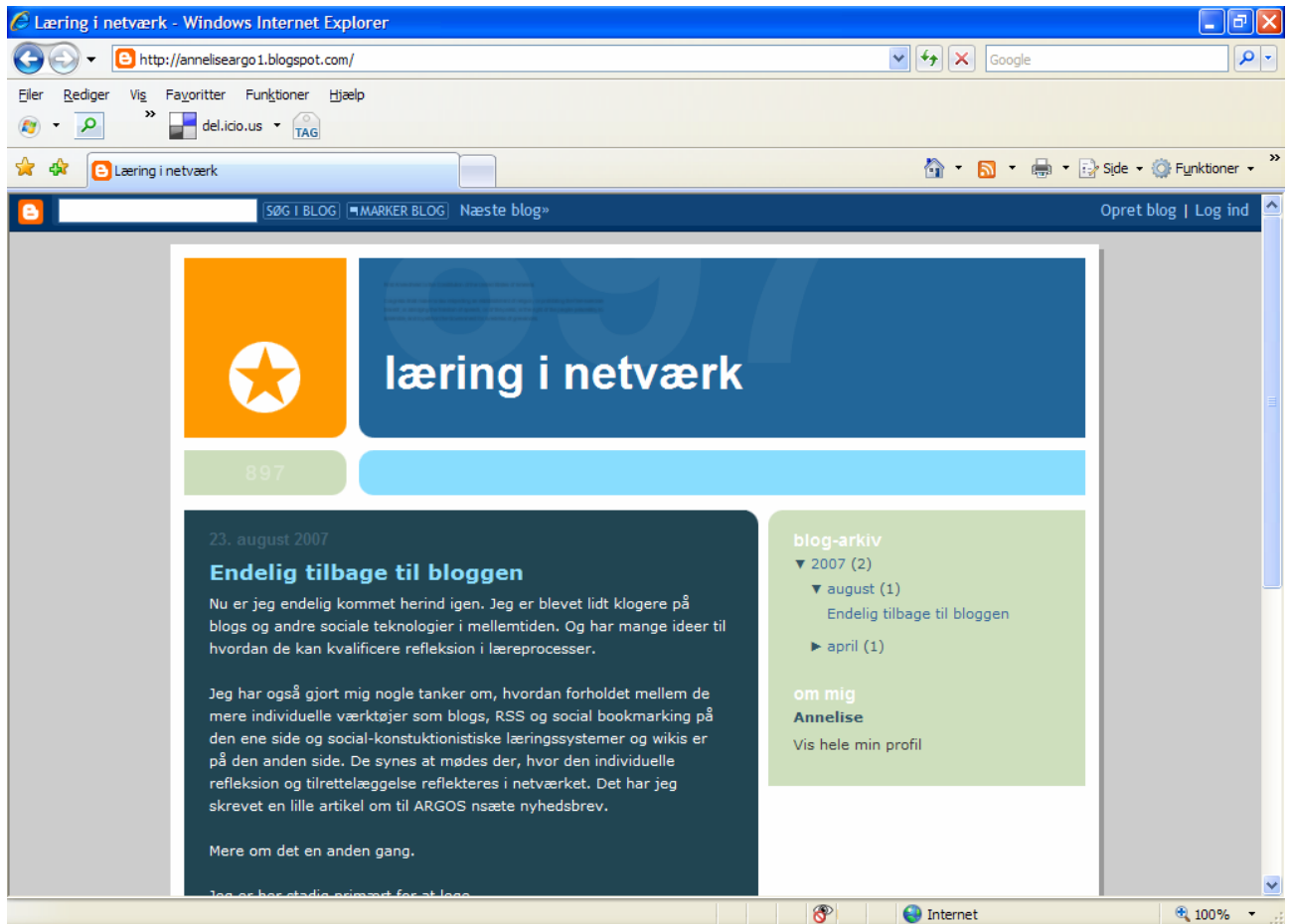
⁴ Adgang til bloggen kan begrænses eller være helt åben.

forskellige virkemidler samt demonstrere kildeanvendelse og processen undervejs. Desuden er det i princippet muligt for vejlederen at følge med og kommentere undervejs. Især kan man pege på, at individuel brug af blogs kan fremme formidlingskompetence, kompetencen til at danne overblik, systematisere, få øje på nye sammenhænge og reflektere både over proces og produkt.

Blogs kan dog også indgå i de studerendes gensidige erfaringsudveksling, idet de enkelte studerende kan læse og skrive i hinandens blogs og som nævnt bruge hinandens "produkter" som referencer.

Blogs gør det altså muligt for den enkelte og for vejlederen at følge den studerendes vidensopbygning og de tilknyttede refleksioner, ligesom netværk af blogs kan understøtte den læring, der opstår som konstruktioner i interaktionen. Man kan derfor sige, at blogs samler det bedste fra flere verdener: samfundsudviklingen - som kalder på individualisering, individuel branding og behovet for netværk – samt det social-konstruktionistiske læringsperspektiv, som baserer sig på, at vi udvikler os – og kun kan ses – i kraft af relationer med andre. Med det lille forbehold på det social-konstruktionistiske område, at kollaboration forstået som gensidigt afhængig produktion af et fælles produkt bedre end blogs understøttes af wikis (se nedenfor).

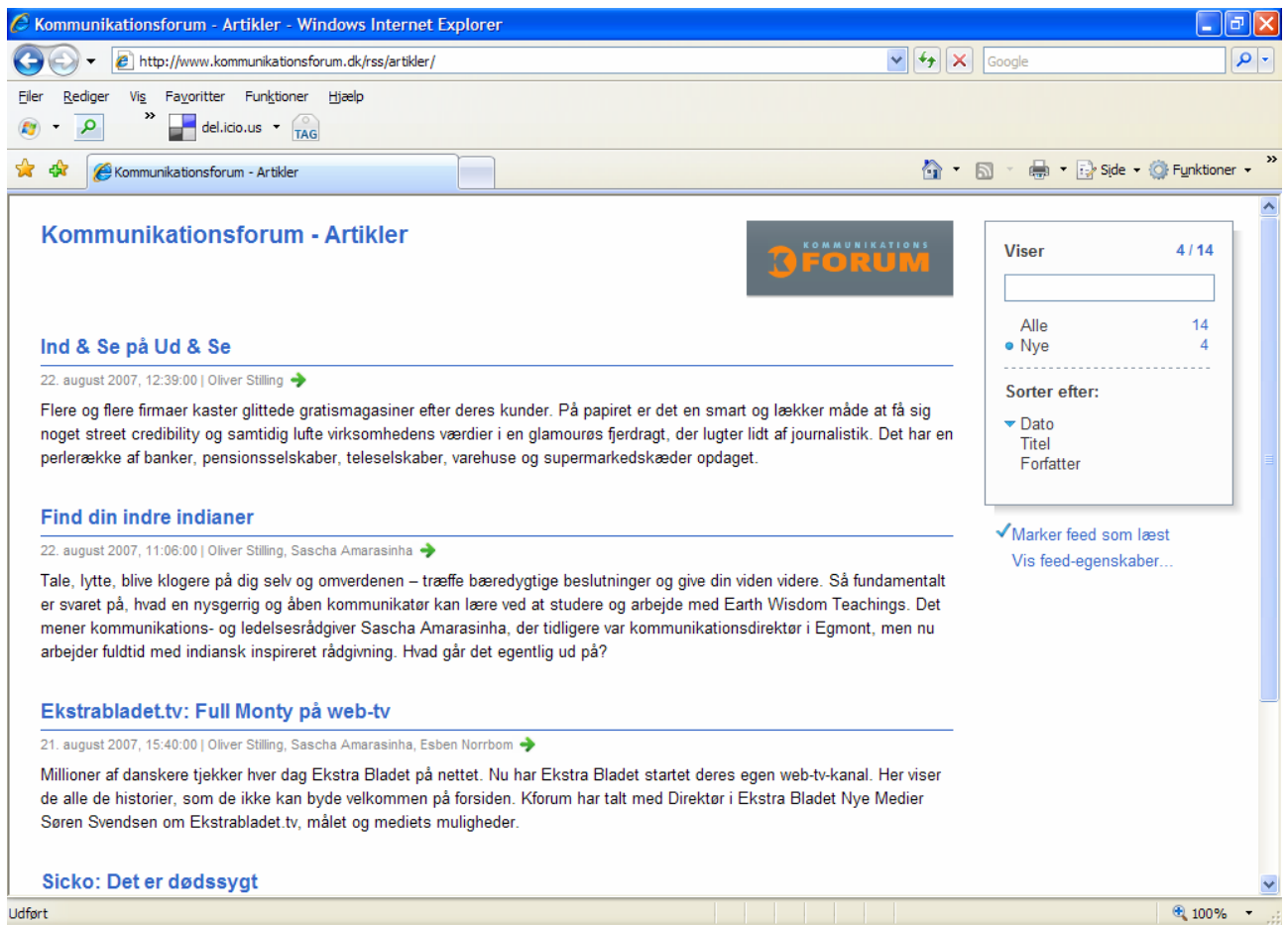

Figur af min egen, endnu ikke særligt aktive blog <http://anneliseargo1.blogspot.com/> . Du må gerne bidrage.

RSS

RSS feeds er en nyhedstjeneste fra weblogs og hjemmesider.⁵ RSS feeds er et værktøj, som overvåger ændringer på en weblog/hjemmeside, som du har valgt at abonnere på nyheder fra via din RSS læser. Når du så går ind i din RSS læser, kan du finde dine "feeds" og der få et hurtigt overblik over på hvilke blogs eller hjemmesider, der er sket noget nyt, siden du sidst var på nettet. Nyhederne står listet som korte overskrifter, der hyperlinker til selve teksten. RSS læseren kan lægges ind fx i ens egen blog. På denne måde er man hele tiden kildeopdateret og kan samtidig vise andre "ligesindede" bloggæster (fx medstuderende eller vejleder), hvad man interesserer sig for, og hvor der foregår noget nyt i cyberspace.

Figur. Nyheder fra hjemmesiden Kommunikationsforum via min RSS læser.

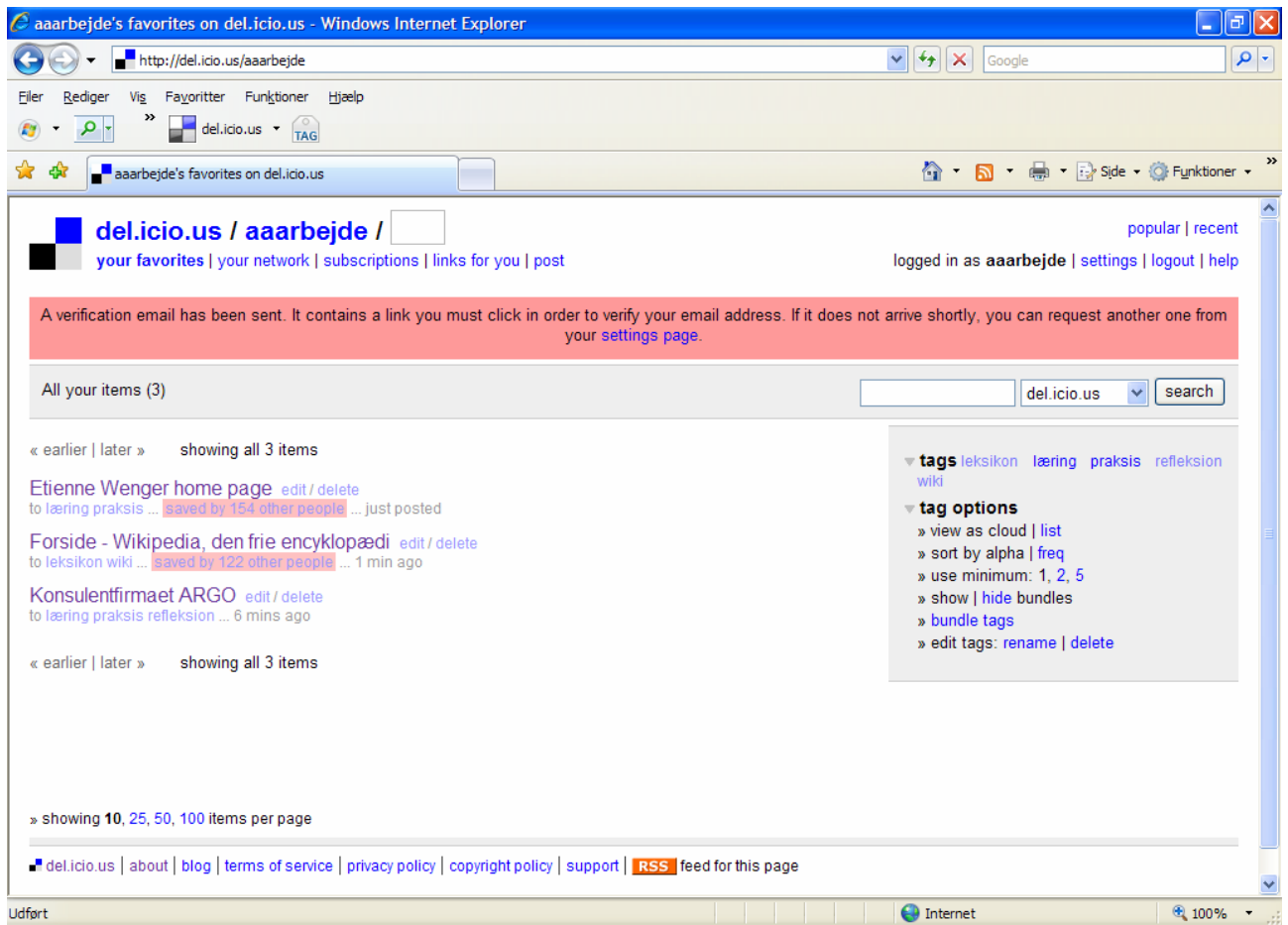
Fordelen er altså, at man som netbruger får automatiserede og systematiserede nyheder fra sider, som man selv har udvalgt som relevante – altså personaliseret informationsøgning – og samtidig (og det gælder især søgning på individuelle hjemmesider og blogs) forholder man sig i sin informationsøgning til, hvad andre evt. ved som kan supplere egen viden og dermed en søgning som har fokus på, hvordan det andre ved kan hjælpe mig i videre videnskonstruktion. I det formelle uddannelsessystem er brugen af RSS muligvis mest relevant på længerevarende forløb. Men i et livslangt læringsperspektiv er der ingen begrænsning.

⁵ Læs mere om den tekniske side af RSS fx her: http://da.wikipedia.org/wiki/RSS#Brug_af_RSS

Social Bookmarking

Del.icio.us⁶ er et eksempel på et værktøj, som kan lægge bogmærker ind på hjemmesider, blogs og wikis. Under sin research på nettet kan den studerende markere de ønskede websider og tilknytte egne noter dertil. Altså en god måde hvorpå at fastholde sine refleksioner i forbindelse med læsningen af websitet og relationen til det, man arbejder med. Man organiserer sine bogmærker ved at "tagge" dem. Det vil sige ved at man, udover at tilknytte noter, angiver et antal nøgleord, som man mener, er sigende for den pågældende side.

Figur. Skærbillede af en liste af sociale bogmærker, oprettet af artiklens forfatter til lejligheden.

⁶ <http://en.wikipedia.org/wiki/Del.icio.us>

Til denne artikel har jeg oprettet en konto hos del.icio.us og tagget to hjemmesider og en Wiki (se figuren).⁷ Man bestemmer selv hvilke nøgleord /tags man vil anvende. Jeg har brugt bl.a. leksikon, læring og praksis.

Det særlige ved social bookmarking er, at alle andre også kan læse ens bogmærker. Sådan, at hvis jeg fx "tagger" Etienne Wengers hjemmeside, så kan jeg se, at 155 mennesker over hele verden har gjort det samme, og jeg kan via deres nøgleord/tags se, hvilke emner de synes er interessante i den forbindelse (heri det sociale). Og af deres noter forstå mere af den kontekst, de arbejder med siden i.⁸ Man kan på denne måde anvende social bookmarking og tagging som et gruppe- eller teambaseret refleksions- og kildehåndteringsredskab.

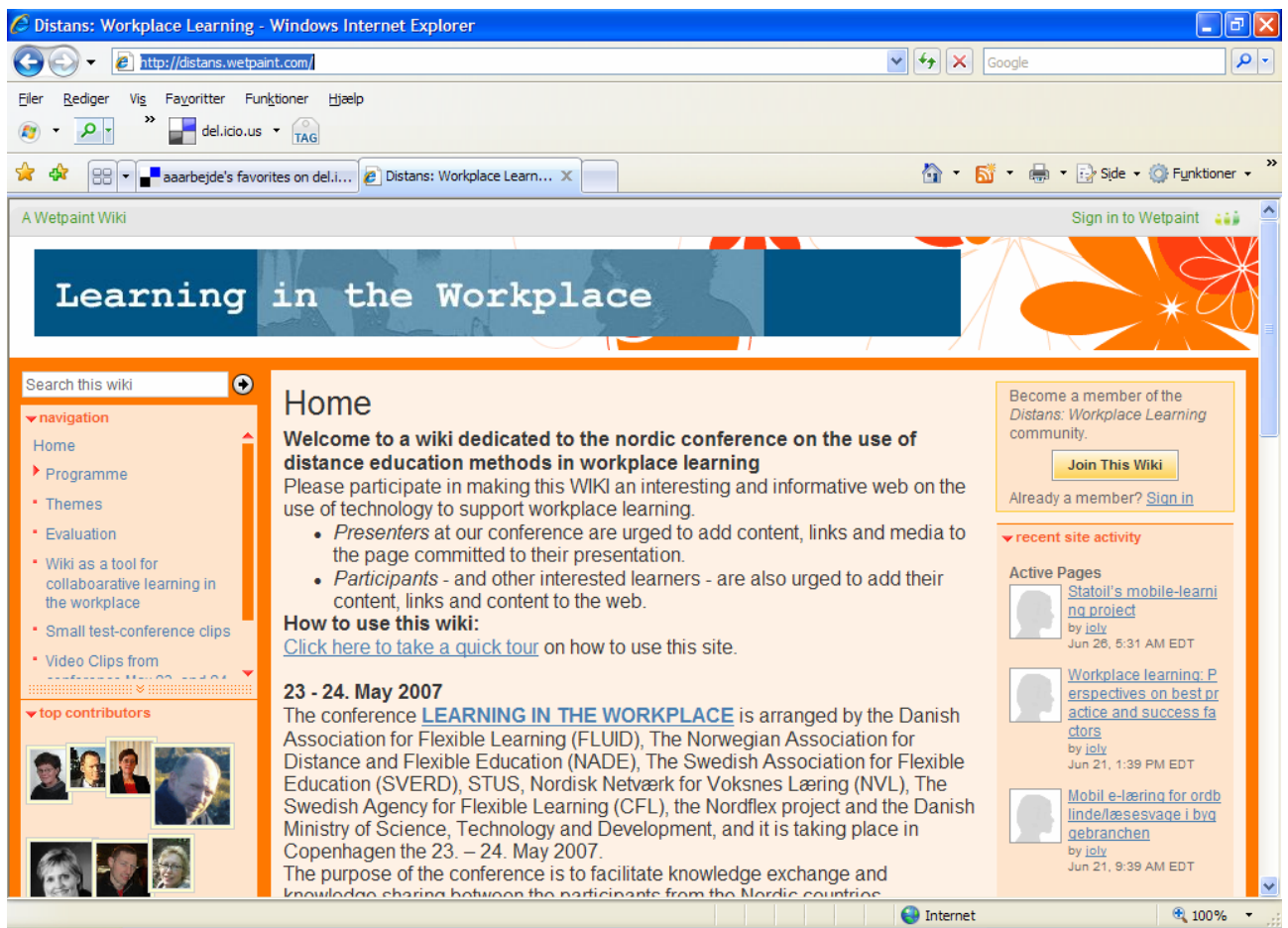
Wikis

Blogs og RSS er altså redskaber, der i en læringssammenhæng primært er egnede til at systematisere og eksponere den individuelle læreproces reflekteret af andres viden og erfaringer. Altså social-konstruktionistisk netværkslæring om man vil.

Hvis man er særligt optaget af at videreudvikle kollaborative læreprocesser, er det relevant at se på Wikis som et alternativt værktøj til de nuværende virtuelle læringssystemer.

⁷ Læring og praksis er de ord, jeg har tagget på flere hjemmesider, så de er grafisk markeret med fed – til højre.

⁸ Med mindre de har skjult sig bag et uigennemskueligt brugernavn, kan jeg også se, hvem de er.

Figur. Skærmbillede af den Wiki, som blev brugt pre- under- og after Conference på Foreningen for Fleksibel Uddannelses nordiske konference om Workplace Learning.

Modsat traditionelle hjemmesider og weblogs er Wiki'er en teknologi, der tillader alle brugere at ændre indhold – også hinandens!⁹ Wiki'en er en kollektiv hjemmeside, hvor alle er webmaster og kan lægge tekst, billede og lydfile, debattere osv. På denne måde er Wikien et fleksibelt og udviklende redskab, som baseres på de enkelte bidragsydere og det de ved og formidler. I ARGO ser vi wikier som et samarbejdsværktøj i kollaborative læreprocesser, men også som en platform for videndeling i organisationer.

Sammenfatning

Sammenfattende om de nævnte teknologier kan man sige, at blogs, RSS feeds og sociale bogmærker umiddelbart har potentiale til at kvalificere primært de individuelle læreprocesser. Men det er samtidig vigtigt at fremhæve, at de snarere er repræsentanter for en tendens i det øvrige samfund, som ganske vist viser sig som en øget eksponering af individet, men som samtidig – og det er vigtigt at lægge mærke til – viser, at vi i stigende grad er bevidste brugere af sociale og professionelle netværk. Så når brugen af dem er i stigning, er det ikke kun fordi de kvalificerer den

⁹ Der er password beskyttelse i nogle wikis.

enkeltes eksponerings- og refleksionsmuligheder, men også fordi de øger muligheden for at forholde egen viden og erfaringer til andres viden og erfaringer og til at øge følelsen af samhørighed.

Wikis er en udvidelse af de social-konstruktionistiske læringssystemer, som er baseret på fælles vidensproduktion. Det kan næsten være skræmmende så kollaborativt, eller anarkistisk, som wiki'er kan fungere. Men har man modet og overbevisningen til at overgive produktion og videndeling helt og holdent til de studerende, er wiki'er det næste step.

Vores pointe er ikke, at nu skal organisationerne ud at skrotte de dyrt indkøbte virtuelle læringssystemer og kun bruge web 2.0. Og heller ikke, at det nødvendigvis skal være et krav til teknologiudbyderne, at de sociale teknologier integreres i læringssystemerne. De kan ligge som eksterne værktøjer, og det meste er gratis.

Vores anbefaling er at tilbyde både virtuelle læringsplatforme og sociale teknologier. Et argument for at gøre begge dele er, at i de formelle uddannelser vil der fortsat være brug for institutionaliseret tilrettelæggelse af læreprocesserne og dermed også af læringsplatformene – og det kan være stort set umuligt som underviser at følge med i et hav af mere eller mindre forbundne blogs. Og ikke alle processer er tilrettelagt som enten individuelle eller kollaborative læreprocesser. Et andet argument er, at udviklingen af de sociale teknologier er konstant. Før de nuværende versioner og teknologier er integrerede i læringssystemerne, er der kommet nye til. Til gengæld er det problematisk at tilsidesætte de revolutionerende muligheder for at systematisere lære- og refleksionsprocesser individuelt og i netværk. Som udbyder og organisator af refleksive læreprocesser er det vigtigt at have kendskab til Web 2.0 og at kunne tilbyde dem og integrere dem i forløbene som understøttende bestemte arbejdsformer. Vores anbefaling til begynderne er at starte blidt i action learning pilotforløb, måske bare med en teknologi, gøre sig nogle erfaringer omkring teknologi support, organisering, kompetenceudvikling og hvilke faglige forløb, arbejdsformer og kompetencer som der skal sættes på fremover. Herefter kan der lægges en strategi og udvikles en handlingsplan for integrationen af sociale teknologier i uddannelsen og på arbejdspladsen, sådan at de stemmer overens med værdierne omkring videndeling og læringssyn samt profilen på de faktiske brugere.

Annelise Agertoft

Konsulent

26 89 85 92

annelise@argo.dk

<http://anneliseargo1.blogspot.com/>

ARGO | Forandrer i praksis

Vision

ARGOs ambition er at være blandt de førende konsulentfirmaer, når det gælder unikke løsninger inden for kompetenceudvikling, videndeling og evaluering. Vi har som mål at arbejde helhedsorienteret inden for vores tre primære forretningsområder, hvor kompetenceudvikling, videndeling og evaluering forstås og håndteres i en samlet udviklingsproces.

Værdier

Vi har som mål at inddrage og omsætte den nyeste forskning om kompetenceudvikling, videndeling og evaluering i vores konsulentpraksis – og derved indgå i et lærende samarbejde med vores kunder og samarbejdspartnere. Det er videre et mål for os at bidrage til en mærkbar og positiv forskel ved:

- at være fagligt kompetente på et højt niveau samt konkrete og forståelige i vores kommunikation
- at skabe resultater funderet på inddragende processer
- at udvise fornemmelse både for organisationens overordnede behov – og for de små nuancer i samspillet med hver enkelt samarbejdspartner
- at agere ansvarligt og tillidsvækkende

Navnet ARGO

Argo var skibet, som bar den græske sagnhelt Jason over Sortehavet for at hente Det Gyldne Skind og dermed bevise sit retmæssige krav på den kongetrone, som han var født til, men forvist fra. Missionen lykkedes. Ikke mindst på grund af skibet Argos evne til at manøvrere gennem de oprørte vande.

Historien fascinerer os. Derfor har vi valgt navnet ARGO. Vi ønsker at blive den støtte, som hjælper vore kunder med at nå ambitiøse mål. Vi ønsker at fremme dialogen og samarbejdet mellem kaptajn og besætning, når bølgerne går højt, og man må trække på hinandens styrker og potentialer for at nå sikkert i havn. Og kursen – den sætter !!

Kontakt

Konsulentfirmaet ARGO
Klosterbanken 44
4200 Slagelse

Telefon : 58 50 17 11
E-mail: argo@argo.dk
Internet: www.argo.dk

